

۱۴۳۹۱۴۹

۵۸/۹/۷

سبیل دالی

یک گفت و گوئی عکسیک

سالوادور دالی

SALVADOR DALI

فیلیپ هالسمن

PHILIPP HALSMAN

ترجمه افشین شاهرودی

شاروت پنا

سرشناسه	دالی، سالوادور، ۱۹۰۴-۱۹۸۹ م. Dali, Salvador
عنوان	سیل دالی: یک گفتگوی عکسبیک / سالوادور دالی، فیلیپ هالسمن؛ ترجمه افشین شاهرودی.
مشخصات نشر	تهران: چاو، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۱۰۴ ص: مصور.
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۲۵۵۴-۵۲-۲
وضعیت فهرست‌نویسی	فیا
یادداشت	عنوان اصلی: Dali's Mustache: a photographic interview, 2th ed, c1994
موضوع	دالی، سالوادور، ۱۹۰۴-۱۹۸۹ م. - مصاحبه‌ها: Dali, Salvador - Interviews
	دالی، سالوادور، ۱۹۰۴-۱۹۸۹ م. - تک‌چهره‌ها: Dali, Salvador - Portraits
شناسه افزوده	هالسمن، فیلیپ، ۱۹۷۹-۱۹۰۶ م.: Halsman, Philippe؛ شاهرودی، افشین، مترجم - ۱۳۲۹
رده‌بندی کنگره	۱۳۹۵ ND۸۱۳ / د ۲۱۳۵
رده‌بندی کنگره	۷۵۹/۶
شابک استاندارد	۴۳۴۰۵۳۶

ناشر است چاو

سالوادور دالی

یک گفتگوی عکسبیک

سالوادور دالی و فیلیپ هالسمن

ترجمه افشین شاهرودی

صفحه‌آرایی: محمد نجفی‌زاده؛ ویراستار: سیمین نجم‌مداری

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: طیف‌نگار

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۵؛ تیراژ: ۱۱۰۰ جلد

قیمت: ۱۲۵۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۵۵۴-۵۲-۲

هرگونه کپی‌برداری، چاپ و تکثیر غیرمجاز از این کتاب ممنوع است و طبق قانون

حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان، هنرمندان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرد.

نشانی: خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان وحید نظری غربی،

پلاک ۹۹، طبقه چهارم، واحد ۹

تلفن: ۸ - ۶۶۹۷۵۰۷؛ فکس: ۶۶۹۷۰۷۱۶

www.chav.ir

info@chav.ir

فهرست

۹	در باره مترجم
۱۱	اشاره
۱۳	گفتار مترجم
۲۱	در مورد چاپ دوم متن انگلیسی
۲۳	پیشگفتار (سالوادور دالی)
۲۶	سؤال‌ها و جواب‌ها
۸۳	بی‌نوشت (فیلیپ هالسمن)
۹۳	در مورد چگونگی تهیه بعضی از عکس‌ها
۱۰۱	نمایه

درباره مترجم

افشین شاهرودی عکاس و شاعر سال ۱۳۲۹ در دامغان متولد شد. وی تحصیلات ابتدایی را در همان شهر گذراند و سپس برای ادامه تحصیل در دبیرستان و دانشگاه عزم تهران شد. این هنرمند در رشته ارتباط تصویری از دانشگاه هنر فارغ التحصیل شده است. بزرگ شدن در خانواده‌ای فرهنگی موجب شد به فعالیت‌های هنری بپردازد. ابتدا به شعر و سپس به عکاسی روی آورد که حاصل آن انتشار کتاب‌های متعدد در این دو زمینه است.

شاهرودی علاوه بر تجربه سال‌های متعددی عکاسی و تدریس این رشته در دانشگاه‌ها و مجامع مختلف آموزش عالی و فرهنگی؛ داوری بسیاری از نمایشگاه‌ها و مسابقات معتبر ملی و بین‌المللی عکاسی را عهده‌دار بوده است. همچنین علاوه بر این‌ها مقالات بسیاری نیز در زمینه نقد، بررسی و تحلیل عکس در نشریات مختلف از وی به چاپ رسیده است.

از دیگر فعالیت‌های او می‌توان به صاحب امتیازی و مدیریت نشری فصلنامه «عکاسی خلاق»، برگزاری هفت نمایشگاه انفرادی در کشورهای ایران، فرانسه و آلمان و شرکت در ده‌ها نمایشگاه گروهی در سطح ملی و بین‌المللی اشاره کرد.

افشین شاهرودی عضو هیأت مؤسس و نیز عضو اولین هیأت مدیره انجمن

عکاسان ایران است. نام وی در سال ۲۰۱۱ از طرف کمیته سازماندهی نخبگان جهانی WMOC تحت حمایت وزارت امور خارجه کره جنوبی در راستای شناسایی و معرفی چهره‌های برجسته فرهنگی به عنوان World Master در بین اساتید تجسمی جهان به چشم می‌خورد.

آثار

عکاسی:

- عکاسی: [بی‌جا]، [بی‌نا]، [بی‌تا]
- پنجاه و پنج عکس: مجموعه عکس، ۱۳۶۹
- آرتور رون: مباحث درباره عکاسی مستند و عکاسی برای مطبوعات (ترجمه)، ۱۳۸۹
- هپروط، ۱۳۸۲
- از گذشته‌ها: مجموعه‌ای از عکس‌های تاریخی ایران از قاجار تا پهلوی (گردآوری)، ۱۳۸۵
- عکاسی آمریکا، تاریخ تحلیلی عکاسی آمریکا (در دست انتشار)

شعر:

- خاطرات من، ماه و باغچه، یکصد و بیست و چهار شعر برگزیده، ۱۳۷۶
- از زمان جنون، ۱۳۸۰
- شینما (علی عبدالرضایی و افشین شاهرودی)، ۱۳۸۱
- افشین‌های شاهرودی، شعرهای دیداری، ۱۳۸۸
- مجموعه اشعار اسماعیل شاهرودی به کوشش افشین شاهرودی، ۱۳۹۰
- عشق و جنگ: شعرهای دیداری، ۱۳۹۳

اشاره

فیلیپ هالسمن^۱، به اعتدال یکصد و یک عکس از او که بر روی جلد مجله لایف^۲ به چاپ رسید، یکی از بزرگ‌ترین عکاسان پرتره در زمان خود به شمار می‌آید. هالسمن علاوه بر آنکه فتوژوئالیست برجسته‌ای بود، یکی از پیشروان بزرگ عکاسی تجربه‌گرا^۳ است که با شگرف و با استفاده از تکنیک‌هایی نوآورانه و نامتعارف، افق‌های تازه‌ای را در این فرم هنری جوان گشود.

یکی از موضوعات مورد علاقه هالسمن، سالوادوردالی^۴ نقاش جنبجالی بود که بیش از سی سال با هم دوستی بی‌میلد و همکاری حرفه‌ای خارق‌العاده‌ای

۱. Filipp Halsman (۱۹۷۹-۱۹۰۶).

۲. هفته‌نامه آمریکایی که در سال ۱۹۳۶ توسط هنری لوک (Henry Luke ۱۹۶۱-۱۸۹۸) بنیانگذار موسسه تایم با تأکید بر عکاسی خبری و با تیراژ سیصد هزار نسخه آغاز به کار کرد. این هفته‌نامه که از محبوبیت بسیار زیادی برخوردار بود تاکنون به‌طور متناوب منتشر و متوقف شده است. گروهی از برجسته‌ترین عکاسان تاریخ، با این هفته‌نامه که طی دوران انتشار خود به تیراژ سیزده میلیون نسخه نیز دست یافت همکاری کرده‌اند.

۳. Experimental Photography تجربه‌گرایی در نقطه مقابل عقل‌گرایی معرف فلسفه‌ای است که بر اساس آن تمام دریافت‌های انسانی با تکیه بر حسیات، برآمده از تجربه است. بر این اساس هنرمندان تجربه‌گرا هنرمندانی هستند که برای رسیدن به شکل‌های بیانی تازه از قالب‌های موجود و تعاریف رایج عبور کرده و مرزهای تازه‌ای را با تکیه بر تجربیات خویش درمی‌نورند. عکاسی تجربه‌گرا برآمده از چنین دیدگاهی است.

۴. Salvador Felipe Jacinto Dali Domenech (۱۹۸۹-۱۹۰۴).

داشتند. هرگاه دالی ایده عکس‌های عجیب و غریبی را که اجرای آن‌ها غیرممکن به نظر می‌رسید، پیشنهاد می‌داد هالسمن همواره راه‌حلی برای آن داشت. همان‌طور که خود هالسمن در مقدمه کتاب شرح داده، سبیل دالی محصول همکاری فکری میان آن‌ها است که در قالب سنوآل‌ها و جواب‌هایی ظاهراً نامعقول شکل گرفته و ضمن آنکه متن آن، زبان تند و تیز و طنز بی‌اشکار می‌کند، عکس‌های آن نیز مهارت فوق‌العاده و نوآوری‌های اسباب‌انگیز هالسمن را به نمایش می‌گذارد.

این رکیک، هم و درایت، پرت و پلاگویی‌های ظاهراً نامرتبط در این گفت‌وگو، تصویری که از زمان نخستین چاپ این کتاب در سال ۱۹۵۴ تاکنون مورد تقلید فداوانو قرار گرفته، بسیار جذاب است.

چاپ حاضر این کتاب و فداوانو مطابق با نخستین چاپ آن در سال ۱۹۵۴، شوخ‌طبعی‌ها و نبرخ‌های ریوی این در هنرمند بزرگ را باز نشر می‌کند.

گفتار مترجم

سبیل دالی نخستین بار در سال ۲۰۱۲ در قالب نمایشگاهی در گالری دالی، در مونتپاریس دیدم. عکس‌های در اندازه‌های کوچک که متن گفت و گوی فیلیپ هالسمن و سالوادور دالی با خط خودشان در حاشیه آن‌ها نوشته شده بود. این گفت و گو که در اواخر دهه چهل میلادی انجام شده، نخستین بار در سال ۱۹۵۴ به صورت کتابی به همین نام منتشر و چهل سال بعد یعنی در سال ۱۹۹۴ تجدید چاپ شد.

بعید است کسی نام دالی را بشنود و او را با آن سبیل منحصر به فرد مجسم نکند. اغراق نیست اگر بگوییم شهرت تصویری الی مدیون عکس‌هایی است که فیلیپ هالسمن طی دوستی و رابطه نزدیکی خود با وی از او گرفته و در پنجاه شصت سال گذشته در سطح بسیار گسترده‌ای در سراسر جهان همواره تکثیر و منتشر شده و می‌شود.

هالسمن و دالی دوستی بسیار نزدیکی با هم داشتند. در این کتاب، آن‌ها در یک همکاری و همفکری هنری بی‌نظیر، در قالب یک گفت‌وگوی طنزآمیز و کمدییک با سوژه قرار دادن سبیل معروف این هنرمند استثنایی، عملاً این سنوال را که آیا شخصیت هنرمند از اثرش جداست یا خیر، به چالش کشیده‌اند. براساس دیدگاه‌های هالسمن در مورد پرتره، این مجموعه را می‌توان پرتره‌هایی روانشناختی دانست که در آن به کنکاش در شخصیت جنجالی و فرافکن دالی پرداخته شده است.

مردم همواره در مورد زندگی شخصی چهره‌های مشهور و مورد علاقه‌شان کنجکاوند. این کتاب به بعضی از سنوالاتی که در ذهن همه ما نسبت به هنرمند بلندجایگاهی مانند دالی وجود دارد پاسخ‌های قانع‌کننده می‌دهد. یکی از دلایلی که کارهای بسیاری از هنرمندان، با استقبال مردم روبرو نمی‌شود این است که می‌خواهند حرف‌های مهم بزنند، بیانیه صادر کنند و نسخه برای پیشرفت هنرمندان جوان بپیچند. همین موضوع باعث می‌شود کارهایشان یا شعاری شود و یا پیچیده و غیرقابل فهم و در نتیجه مخاطب‌گریز. در عکس‌های این مجموعه، می‌توان هالسمن که هر دو در رشته‌های خود در قله‌های هنر قرن بیستم هستند، هیچ کدام برای مخاطبان خود نسخه‌های روشنفکرانه نمی‌پیچند بلکه می‌کوشند به شکلی ساده و قانع‌کننده، شخصیت لجام‌گسیخته و تند و تیز یک هنرمند سوررئالیست را در برابر بیننده قرار دهند. به عبارت دیگر تصویری همه‌فهم از یکی از پیچیده‌ترین هنرمندان قرن بیستم ارائه کنند. به همین دلیل این کار به اعتقاد من، انگیزه سببی از یک کار خلاقانه هنری است که سعی می‌کند با زبانی ساده و همه‌فهم از یک موضوع مهم حرف بزند. در این مجموعه برخلاف متون نظری رایج بی‌آنکه نیاز باشد به معیارهای نقاشی مراجعه کنیم خواننده تصویر روشنی از سوررئالیسم در عکس به دست می‌آورد.

توفیق جهانی این عکس‌های ایده‌محور که عکاسان با صحنه‌پردازی‌های هوشیارانه و تکنیک‌های ساده‌ای اجرا شده نشان می‌دهد که در خلق یک اثر،

۱. Surrealism به معنای گرایش به ماورای واقعیت، وهم‌گرایی و در هنر به جنبش موسوم به فراواقع‌گرایی اطلاق می‌شود که از مهم‌ترین جنبش‌های هنری قرن بیستم به‌شمار می‌آید. ابتدا در ادبیات توسط شاعر و نویسنده فرانسوی آندره برتون (۱۸۹۶-۱۹۶۶) آغاز شد ولی از سال ۱۹۲۲ در فرانسه رسماً اعلام گردید. این جنبش که بعد از پایان جنگ جهانی اول و به دنبال پس‌رانده شدن دادانیسم پا گرفت در واقع بیانگر ناسامانی‌ها و سرخوردگی‌های انسان قرن بیستم است و اصول نظری آن بر نظرات روانکاوانه فروید (۱۸۵۶-۱۹۳۹) Sigmund Schlomo Freud در مورد ناخودآگاه، رویاها و امیال سرکوب‌شده انسان استوار است.

ایده مهم‌تر است و تکنیک باید در خدمت ایده قرار بگیرد. از این منظر این کتاب با وجود سادگی ظاهری از عمق زیادی برخوردار است. از این رو آشنایی با دیدگاه‌های این دو هنرمند بزرگ می‌تواند به درک بهتر این مجموعه کمک کند.

درباره فیلیپ هالسمن

فیلیپ هالسمن، یکی از برجسته‌ترین عکاسان پرتره در تاریخ عکاسی است که میراث گرانبهایی از پرتره‌های مشهورترین شخصیت‌های اجتماعی، سیاسی، علمی و فرهنگی قرن بیستم را از خود به یادگار گذاشت. پرتره‌هایی که بسیاری از آن‌ها در معتبرترین و معتبرترین نشریات سال‌های ۱۹۴۰ تا ۱۹۸۰ به چاپ رسید. مشاهیری مانند: چارلی نیکسون^۱، مرلین مونرو^۲، سوفیا لورن^۳، آلفرد هیچکاک^۴، وینستون چرچیل^۵، پابلو پیکاسو^۶، ادور دالی و بسیاری از چهره‌های مشهور

۱. Richard Milhous Nixon (۱۹۱۳-۱۹۹۴) سومین و هفتمین رئیس‌جمهور آمریکا و تنها رئیس‌جمهور آن کشور که به دلیل کنترل غیرقانونی انتخابات ریاست جمهوری که به رسوایی واترگیت انجامید مجبور به استعفا شد.

۲. Norma Jeane Mortenson معروف به Meril Monroe (۱۹۱۹-۱۹۶۲) یکی از معروف‌ترین بازیگران سینما در قرن بیستم که در اوج شهرت، گفته می‌شود خودکشی کرد.

۳. Sophia Loren (۱۹۳۴-) مشهورترین بازیگر ایتالیایی و برنده جایزه اسکار در سال‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۶۴. وی در طول فعالیت‌های سینمایی خود جوایز بی‌شماری دریافت کرد.

۴. Alfred Josef Hitchcock (۱۸۹۰-۱۹۸۰) کارگردان معروف انگلیسی که به عنوان «پدر» فعالیت سینمایی بیش از پنجاه فیلم ساخت. شهرت او به خاطر فیلم‌های دلهره‌آور است. وی از تأثیرگذارترین فیلمسازان تاریخ سینما است.

۵. Winston Leonard Spencer Churchill (۱۸۷۴-۱۹۶۵) سیاستمدار و نویسنده بریتانیایی که در بین مردم به عنوان مظهر نیرنگ و زیرکی شناخته می‌شود. وی دوبار در سال‌های ۱۹۴۰ تا ۱۹۴۵ یعنی در زمان جنگ جهانی دوم و ۱۹۵۱ تا ۱۹۵۵ نخست‌وزیر بریتانیا بود. مجله تایم در سال ۱۹۵۳ به او لقب «مرد نیمه اول قرن بیستم» داد.

۶. Pablo Ruiz Y Picasso (۱۸۸۱-۱۹۷۳) نقاش، شاعر، پیکرتراش، طراح صحنه، گراورساز و سرامیک‌کار اسپانیایی که به همراه ژرژ براک (George Braque ۱۸۸۲-۱۹۶۳) نقاش و پیکرتراش

دیگر از کسانی بوده‌اند که در برابر دوربین او نشسته‌اند. دوستی طولانی و نزدیکی که میان او و سالوادور دالی وجود داشت باعث شد از جریان فکری سوررئالیسم تأثیر گرفته و به عنوان یک عکاس سوررئالیست مطرح شود.

هالسمن علاوه بر هنر در رشته برق نیز تحصیل کرده و به زبان‌های انگلیسی، یونانی، لاتین، فرانسه، آلمانی و روسی تسلط داشت و همین باعث شد که بتواند با مطالعه منابع فکری فرهنگ‌های گوناگون به غنای اندیشه‌های خود برآید. با ادبیات آشنا بود و به زبان فرانسه شعر می‌سرود. مطالعات گسترده او در ادبیات، روانشناسی و هنر از او انسانی فرهیخته و آگاه بار آورد. عکاسی را از پانزده سالگی آغاز و از همان ابتدا با عکاسی از خانواده و دوستانش به پرتره‌رانیش پیدا کرد. دیدگاه و نظر او را در مورد پرتره براساس یادداشت‌هایی که از امپرسیونیسم، انده می‌توان در چند جمله خلاصه کرد:

«... اگر پرتره‌ای فاقد سی روان‌شناسی باشد، پرتره موفقی به‌شمار نمی‌رود و تنها تصویری خشک و خالی است که به سوژه شباهت دارد. هدف اصلی در پرتره کادربندی‌های زیبا، بازی‌های جذاب نور و سایه، استفاده از پس‌زمینه‌های معنادار و ترکیبات بصری غیر عادی است. همه این‌ها می‌توانند یک عکس معمولی را جذاب کنند اما پرتره محسوب نمی‌شوند. پرتره باید درون اشخاص را به تصویر درآورد».

او اعتقاد داشت که پرتره خوب به دو طریق حاصل می‌شود... یا از طریق «عکاسی کردن» که نتیجه درک عمیق عکاس از سوژه است و یا «ساختن عکس» که به عکاس کمک می‌کند بر اساس شناخت خود از سوژه، صحنه مورد نظرش را بسازد.

فرانسوی و از پیشگامان هنر مدرن، مکتب کوبیسم را به وجود آورد. او و سالوادور دالی را به دلیل جستجوگری، نوآوری، پرکاری و اثرگذاری، بزرگترین هنرمندان قرن بیستم می‌دانند.